

Videnskabelig Leder

Ugeskr Læger 2020;182:V205013

Gaveforfatterskaber – et stort problem inden for lægevidenskaben

Peter Sandøe

Ugeskr Læger 2020;182:V205013

Gülen et al [1] dokumenterer, at alt for mange af dem, der har deres navn på videnskabelige artikler, ikke lever op til kravene for at kvalificere som medforfattere. De gengiver bl.a. en række undersøgelser af udbredelsen af problemet med såkaldte gaveforfatterskaber, dvs. anførte medforfattere, som ikke har ydet et bidrag, der berettiger dem til at være medforfattere.

Disse undersøgelser giver ret forskellige meldinger om, hvor ofte respondenterne har oplevet gaveforfatterskaber i forbindelse med deres egne artikler. Den højeste udbredelse (53%) findes i et svensk studie, mens den laveste (9%) er i et dansk studie. I et norsk studie finder man en udbredelse, der ligger mellem de to (36%).

Det danske studie er besvaret af korresponderende forfattere, mens det svenske studie er rettet mod ph.d.-studerende og det norske mod alle typer af forskere inden for medicin. Man kan frygte, at de korresponderende forfattere ikke i samme grad som yngre forskere er opmærksomme på problemet; og at den reelle danske forekomst af gaveforfatterskaber derfor er væsentligt højere end 9%. I undersøgelser uden for Skandinavien, også af tidsskrifter med høj impact factor, finder man to cifrede forekomster af gaveforfatterskaber i alle.

Betegnelsen gaveforfatterskab er i mange tilfælde en eufemisme. En gave er nemlig noget giveren frivilligt giver til modtageren, mens gaveforfatterskaber ofte er et produkt af magtrelationer inden for forskningsverdenen.

Sammen med en række kolleger har jeg i de seneste knap ti år været med til at undervise alle sundhedsvidenskabelige ph.d.-studerende på Københavns Universitet i god videnskabelig praksis. I forbindelse med diskussionerne på kurset og i de opgaver, som de studerende skriver, hører vi ofte fra de studerende, at de fra vejlederne bliver mødt med nogle normer for tildeling af forfatterskaber, som er meget forskellige fra dem, vi underviser i.

Den slags opfattelser skyldes næppe tvivl om normerne for retmæssige forfatterskaber inden for det biomedicinske område. De er fastlagt af den såkaldte Vancouvergruppe (International Committee of Medical Journal Editors) og har efterfølgende fået officiel dansk tilslutning via Den danske kodeks for integritet i forskning [2].

De to centrale og kritiske krav, som gaveforfatterskabet typisk forbryder sig mod, er, at man som forfatter skal have ydet et væsentligt bidrag til forskningen, og at man skal bidrage til og tage et reelt medansvar for udarbejdelsen af manuskriptet. Typisk har disse forfattere alene leveret en fagligt set trivielt ydelse, såsom at skaffe midler eller skaffe adgang til en gruppe patienter eller en samling biologisk materiale, og de undlader ofte reelt at engagere sig i arbejdet med at gennemføre forskningen og med at udarbejde den pågældende artikel.

Gaveforfatterskaber er skadelige af to grunde: For det første forvrider de den forskningsmæssige meritering med det resultat, at det ikke altid er de bedste forskere, men snarere de, der forstår magtspillet, som får fremmet deres forskerkarrierer. For det andet er der for mange yngre forskere, som ikke får den vejledning og faglige støtte, som de har krav på.

Gülen et al skriver med henvisning til lov om videnskabelig uredelighed m.v. fra 2017, at gaveforfatterskaber og andre uretmæssige forfatterskaber er en form for videnskabelig uredelighed. Det er ikke korrekt. Det fremgår af lovens bemærkninger [3] og af den nu over to år gamle praksis på området, at uretmæssige forfatterskaber kun i ekstreme tilfælde vil blive opfattet som en form for videnskabelig uredelighed. Gaveforfatterskaber klassificeres typisk som en form for tvivlsom forskningspraksis og hører derfor under universiteternes udvalg for god videnskabelig praksis og deres named persons – altså som noget, der skal håndteres inden døre på institutionerne.

Vejen frem for at komme gaveforfatterskaberne til livs er først og fremmest, at ledelserne på universiteter og hospitaler sætter ind over for problemet. Dette er til dels allerede sket via obligatorisk undervisning i forskningsintegritet for både ph.d.-studerende og deres vejledere, men det er nok også nødvendigt af og til at statuere et eksempel, f.eks. via anmeldelse til et praksisudvalg. Desuden kan man styrke kravene til de såkaldte forfatterskabserklæringer. Det er ofte for nemt at slippe afsted med vage formuleringer om at have bidraget til forskningsideen eller gennemførelsen af forskningen.

KORRESPONDANCE: *Peter Sandøe*, Institut for Fødevarer- og Ressourceøkonomi og Institut for Veterinær- og Husdyrvidenskab, Københavns Universitet. E-mail: pes@sund.ku.dk

INTERESSEKONFLIKTER: ingen. Forfatterens ICMJE-formular er tilgængelig sammen med lederen på Ugeskriftet.dk

LITTERATUR

1. Gülen S, Fonnes S, Andresen K et al. Uredelige forfatterskaber eksisterer fortsat og kan ødelægge

- integriteten af forskningen. Ugeskr Læger 2020;182:V12190733.
2. Uddannelses- og forskningsministeriet. Den danske kodeks for integritet i forskning, 2014.
<https://ufm.dk/publikationer/2015/filer/file> (28. apr 2020).
  3. Uddannelses- og Forskningsministeriet. Forslag til lov om videnskabelig uredelighed m.v. 2016/1 LSF 117.
<https://www.retsinformation.dk/eli/ft/201612L00117> (28. apr 2020).